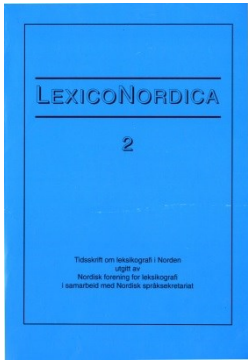

LexicoNordica

Titel:	Svar till Björn-Eric Mattsson	
Forfatter:	Ilmari Pietarinen	
Kilde:	LexicoNordica 2, 1995, s. 219-220	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Ilmari Pietarinen

Svar till Björn-Eric Mattsson

Redaktionen har vänligen berett mig tillfälle att som ordförande för Finska Dataförbundets terminologikommitté kommentera Björn-Eric Mattssons recension *Dataordbok på åtta språk*.

Jag medger gärna, att merparten av Mattssons ställvis bitande kritik är motiverad – trots att han på sina ställen får det att låta som om världen hade klarat sig bättre utan ATK-sanakirjas sjunde upplaga.

Det finska terminologiarbetet inom informationstekniken (IT) började redan 1966. I nästan 30 år har redaktionen utgjorts av en kommitté på 4–8 framstående experter som gör arbetet på sin fritid, frivilligt och utan ekonomisk kompensation. Det finska talesättet "alla frivilliga avled redan i vinterkriget" (1939–40) håller alltså inte helt streck i detta fall. Särskilt under de senaste åren har dock de medverkandes växande arbetsbörda betytt att tillräcklig tid och energi inte har funnits kvar för det terminologiska arbetet. Detta har i sin tur lett till bristfälligheter, av vilka Mattsson påtalar många i sin kritik.

En av dem är en viss eftersläpning i den sjunde upplagan. När den enorma floden av PC-, DOS-, LAN-, Windows- och Internet-anknutna ord och akronymer störtade över oss hann ATK-sanakirja inte helt och hållet med, det är sant. Orsakerna är två: dels resursbristen på grund av att arbetet utförs frivilligt (nya arbetssätt är på väg), dels kommitténs kompromisslösa strävan efter kvalitet.

Min principiella kritik av – och förvåning över – Mattssons kritik är att han inte uppmärksammat Dataorbokens kvalitativa styrka. Tvärtom säger han, att användaren av ATK-sanakirja lätt "kan råka på villovägar", och låter förstå att andra ordböcker på marknaden är bättre! I själva verket har många av dessa ursprungligen kommit till som plagiat av ATK-sanakirja och har sedan getts ut i nya upplagor genom att nytt material samlats in, dugliga ord såväl som skräp.

Kvalitet innebär att det för varje begrepp skall finnas ett finskt ord som är korrekt, låter bra, är god finska, möjliggör sammansatta ord och står i ett logiskt förhållande till andra termer. I kvalitetskravet ingår också en korrekt, precis och logisk definition, som är grammatikaliskt riktig och dessutom förståelig också för icke-experten, samt omfattande hänvisningar och korsreferenser till besläktade termer och antonymer.

Skiltnaden kan kanske karaktäriseras som så, att medan ATK-sanakirja är normerande ("ordet ... är att föredra för begreppet som definieras som ... och motsvarar ... på 7 andra språk"), så är de andra ordböckerna konstaterande ("bl.a. ordet ... har använts i Finland som en motsvarighet till ... på engelska och brukas t.ex. då ...").

Ett sådant kvalitetsarbete kan lätt ta tio gånger längre tid, men kan ha, och har redan haft ett varaktigt positivt inflytande på det finska dataspråket.

Att den svenska delen i ATK-sanakirja är i dåligt skick är emellertid ett obestridligt faktum. Basarbetet utfördes för länge sedan av Mattsson själv, om jag minns rätt, och har delvis kompletterats av andra. Urvalet är dock i dag bristfälligt och föråldrat. Vi har redan beslutat, att de svenska termerna snarast måste revideras och ajourföras, och det skall ske inför den åttonde upplagan.

Det engelska indexet innehåller några hundra ord mer än den finska ordboksdelen. Detta beror inte på en bugg i ordboksprogrammet, utan på ett medvetet beslut att erbjuda användaren, som kanske inte läser engelska så flytande, ett hjälpmedel för att tolka texter i IT- och teletidskrifter. Orden är antingen sådana som förekommer ofta i facklig litteratur utan att vara fackord inom IT- eller teleområdet, sådana som hör till en del tillverkarens egen terminologi, eller sådana som är slangord som kommittén inte vill rekommendera till finländare som skriver en artikel eller en ansökan på engelska. *Bug* har bedömts höra till den sistnämnda kategorin (på 60-talet); idag vore ordet kanske acceptabelt? Ett problem för ordboksförfattaren är, att en term aldrig kan fastslås en gång för alla, eftersom betydelse och stilkänsla kan ändra sig med tiden.

Utän att försöka motsäga allt i Mattssons kritik, vill jag lyfta fram några enskildheter. De är inte nödvändigtvis av intresse för den icke-finländska läsaren.

Orsaken till att *multimedia* saknas är att kommittén föredrar det finska ordet och försöker introducera det. Detsamma gäller ordet *romppu*, som vi anser hemskt. *Tekstuuri* i betydelsen 'texture' har översatts med *kuviointi*, men antagligen menar Mattsson *text processor*, som man tidvis ser översatt som *teksturi*. Detta ord har kommittén inte godkänt. *Muunnin* 'modem' är resultatet av de långa diskussioner kommittén hade med den finska språkvården under 70-talet. *Pohjustaa* och *alustaa* avser två ganska olika aktiviteter, som båda heter *format* på engelska. Kommittén har velat hålla dem isär. *Näpsäyttää* är ett olycksfall i arbetet!

Trots dessa anmärkningar är Mattssons kritik på det hela taget väl grundad och till stor nytta för det fortsatta arbetet. Dataförbundets terminologikommitté är tacksam för hans många goda förslag till förbättringar och hoppas, att den kan tjäna allmänheten bättre i framtiden.

(Språklig bearbetning av Nina Martola)